

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Theoderici Regis Qvondam Ostrogothorum & Italiæ

Cochlaeus, Johannes

Ingolstadii, 1544

VD16 C 4410

De Beneficentia Et Stvdio Theoderici erga urbem Romam Cap. VII

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00004354-8

putauerim ꝑ concedere tertiam partem agrorū Gothiis. Tū
ꝑ Italiæ regnum Theodericus, nō Italarum, sed Gothorum
maximo labore periculoꝝ & cruore comparatum obtinue
rit, quod & per Gothorum arma perpetuo defenderit. Quæ
est ergo iniquitas ibi ꝑ nō totum (quod iure belli potuisset)
nec dimidium totius agri, sed solam tertiam agrorum partē
ā uictis & defensis transtulit in uictores & perpetuos omnium
Incolarum & prouinciarum defensores?

Rectius igitur in beneficiū adscribitur factum istud Theo
derico à Blondo, qui in eius beneficiorum cōmemoratione
inter cætera sic ait. Prohibuit aut edicto, & curam impendit
attentioꝝ, ne quis Romanos aut paterna origine Italus, ne
dum militaret, sed arma domi haberet. Saionibus (ut ipse ap
pellauit) ex Ostrogotha gente per urbem regionesq; Italiæ
constitutis, qui prefectorū Centarionuꝝ uitæ fungentes,
barbaros suos in pace & ocio, à ciuium & prouincialium in
iuria prohiberent, educerentq; in turmas & Phalanges, cum
belli aut tumultus ratio postulare, simili item pietate usus est
erga uniuerfas Italiæ urbes. Hæc Blondus, qui pietatem uo
cat, quod aliqui calumniose in culpam trahunt.

*DE BENEFICENTIA ET STV.
dio Theoderici erga urbem Romam Cap. VII*

Idem præterea Blondus Catalogum quendam recitat be
neficiorum, quæ idē rex singulari studio in urbem Roma
nam contulit, sic dicens. Theodericus Ostrogothorum rex,
licet Rauennæ sedem habuerit, amauit tamē ornauitq; urbē
Romā, et multa publice prouidit, ac neglecte instaurations,
supra fidem eorum qui barbarū fuisse meminere, maximā
suscepit curam. Quod qui à fideli & à copiosissimo teste
Fi iij uoluerit

Verba Bl
di.

uoluerit certius intelligere, legat Cassiodori, eius Epistolarū
scriptores, uariarum libros. In quibus uidebit ipsum regem
religionis Christianæ, sacrorum locorum, Cerimoniarūq;
et Pontificum Romanorum dignitatis curam gessisse, Sena-
tui sæpe numero cōmendauit loca urbis, cum sacra, tum etiā
à maioribus summis uiris, Reipub. & imperij fundato-
ribus frequētata, præfectos, architectosq; instituit, sacris ædi-
bus, Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloacis, Aquæ
ductibus, & cuiusq; officij officinis, in priscam formam, me-
liorem ue instaurandis. Præfecit uigiles, qui curam diu no-
ctūq; susciperent, ne urbis ornamenta, statuæ, et ingeniorum
monumenta, ex ære aut marmore excisa, asportarentur. Se-
pulcrum Augusti in Valle Martia, Tyberim inter & uiam
flaminiam, instaurari curauit. Et Amphitheatrum, quod iam ma-
iori ex parte corruerat, saxa loco moueri, nisi in solam muro-
rum urbis instauratorem prohibuit.

**Edictum de
statuis non
auferendis.**

Statuas principum æneas aut marmoreas, æquefres pe-
destresq; nominatim multas, & generali Edicto omnes iussit
conseruari, adhiberiq; curam, ne illæ interirent, quibus fides
posteris assereretur, uiros fuisse præstantissimos, uirtuti ma-
gis q̄ fortunæ innisos, per quos in id magnitudinis Roma-
na res creuit, Legesq; & instituta seruari, malos ciuitatis mo-
res à sanctioribus corrigi, omnia deniq; excepta militari di-
sciplina, ad uetustā ciuitatis, quā primus Reipub. oppressor
Cæsar substulit, formam redigi optauit, Spectacula proprijs
sui fisci pecunijs, ex uetusto more edi, et alia munera publica
exhiberi uoluit. Et cum aurū argentumue in nummos sig-
nari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud q̄
prius, stante Reipub. consuetum cudi est passus. Ut autem
ciues uel nouerigendis, uel instaurandis uetustioribus ædi-
ficijs, maiorem haberent cōmoditatem, Calcarias in quibus
dam Italiae Insulis fieri curauit, calcæq; postmodum ciuibus,
quorum

quorum principia ædificiorum cernerentur, sine præcio esse largitus. Hactenus Blondus. Cui haud dissimilia refert Sabellicus.

Scribunt nonnulli Theodericum, statim post interfectum Odoacrem, Romam profectum fuisse, Cassiodorus autem septimo post anno, Patritio & Hypatio, COSS. ait eum Romam, cunctorum uotis expetitur, aduenisse, et senatum suum mira affabilitate tractasse, Romanæ plebi dedisse annonas, atque admirandis manibus deputata per annos singulos maxima pecuniæ quantitate subuenisse. Sub cuius felici imperio plurimæ renouatæ sint urbes, munitissima condita castella, admiranda consurrexerunt palatia, magnisque operibus antiqua superata esse miracula. Hæc de Theoderico Cassiodorus in libello de Consulibus.

In libris autem Epistolarum complures recitat Theoderici epistolas et rescripta, quæ uarijs modis regis erga urbem Romanam beneficentiam explicant. Ex quibus paucas exempli & declarationis gratia recensebimus. Quarum una est ad Albinum & Albienum uiros insignes atque Patritios.

Licet (inquit) inter gloriosæ Reipublicæ curas & regalium sollicitudinum salutiferos fructus pars minima uideatur, principem de spectaculis loqui, Tamen pro amore Reipublicæ Romanæ, non pigebit, has quoque cogitationes intrare, quia uideamus præstare possumus, dignum nostris sensibus æstimamus, præsertim cum beatitudo sit temporum lætitiarum populorum. Illud enim propiciante Deo labores nostros asserit, quod se ociosam Generalitas cognoscit. Partis itaque Prasini insinuatione comperimus, quoniam hoc introductum est, ut populi de colore uocentur, seditiones turbulentæ à quibusdam sceleratissimis incitari, & causam lætitiarum publicarum ad furoris certamina prorupisse, quod utique gaudij decoram non potest habere qualitatem, si pacem non meruerit possidere communem.

Et

Verba Cassiodori de beneficijs Theo. erga Ro. populū

Verba Theod. de pace in spectaculis.

Pontialis
mus.

Et ideo dignum est, clementiam nostrā has partes quoque aspi-
cere, ut ubique possit morum probitas elucere cōuocatis ergo
spectatoribus, de Helladia & Theodoro, qui letitiae publicae
aptior fuerit aestimatus, populi confusione sublata, constitua-
tur à uobis Prasini pantomimus, quatenus sumptum, quem
prospectaculo ciuitatis impendimus, electis contulisse uidea-
mur. Hanc partem musicae disciplinae mutam nominauere
maiores, scilicet quae ore clauso manibus loquitur, & quibus
dam gestulationibus facit intelligi, quod uix narrante
lingua aut scripturae textu possit agnosci. Haec Rex ad illu-
stres uiros illos.

Conseruare
in uigore
ueterū stru-
cturas.

Et rursus ad Sabinianum, uirum sublimem, Nil prodest
(inquit) initiari solidare, si ualebit presumptio, ordinata des-
truiere. Illa sunt ne robusta, illa diuina, quae prudentia in-
cipit, & cura custodit. Atque ideo non minor in conseruandis
rebus quam in inueniendis adhibenda cautela est. Quia de initis
predicatio debetur inuento, de custoditis autem acquiritur lau-
data perfectio. Dudum siquidem propter Romae moenia ci-
uitatis, ubi studium nobis semper impendere infatigabilis
ambitus erit, portum Sicini deputatis redditibus reperari ius-
sio nostra constituit, ut XXV. Milia tegularum, annua il-
lacione praestaret. Simul etiam portubus iunctis, qui ad illa
loca antiquitus pertinebant, & nunc diuersorum usurpatione
suggeruntur inuasi, Cuncta ergo ad statutam praestationem
facies sine dilatione reuocari. Quia licet nostra iussa pro sua
reuerentia in nulla uiolanda sint. Eo tamen custodiri uolumus
maxime, quae urbis faciem uidentur ornare. Quis n. dubitet
Fabricarum miracula hac prouisione seruata, & pendenti
saxo formatas cameras tegularum regimine custoditas: Ut
antiqui Principes nobis merito debeant suas laudes, quorum
fabricis dedimus longissimam iuuentutem: Ut pristina noui-
tate reluceant, quae iam fuerant ueterosa senectute fulcata.

Item

Item ad Agapitum, uirum Illustrē præfectum urbis, Exi-
miæ (inquit) urbis præfulem, pacis conuenit esse custodē.
Nam à quo melius moderatio debet sperari, quæ cui potuit Ro-
ma committi? Illa n. mater omnium dignitatum, uiros sibi gau-
det præsidere uirtutum. Et ideo circumspicere te decet, ne qua
in spectaculis seditionum causa nascatur, quia tuum præconiū
est populus quietus, sit insultandi consuetudo moderata, ut
ne libertate pereat honesta licentia, nec desit moribus disciplina.

Literarum quoque studium Romæ precipue uigere uoluit, &
eo mitti curauit nobilium filios studiorum causa, etiā ex Sy-
racusa & alijs longe positis ciuitatibus, sicut patet ex eius ad
Festum Patritium Epistola. Vbi inter cetera sic ait, Nulli sit
ingrata Roma, quæ dici non potest aliena. Illa eloquentiæ
fecunda mater, illa uirtutum omnium latissimum templum.
Multo igitur benignior erga Romam fuit Theodericus, quæ
fuerat Odoacer, qui tanta dominatus est superbia, ut Romam
intenderit, mutato nomine, Odoacriam uocitare, Theodericus
autem maxime studuit, Romam in pristinum decus reuocare.
Vnde & Soræ Comiti scripsit, ut marmorum quadratos, qui
passim diruti negligebantur, in fabricam murorum faceret
deputari, ut rediret in decorem publicum prisca constructio.
Ipse præterea magnam pro Romanis fabricis deputauit pec-
cuniam, sicut liquet ex eius Epistola ad Arthemidorum præ-
fectum urbis.

Quanti autem fecerit eam dignitatem, nempe urbis præfectu-
ram, multis sane declarat Epistolis ad complures Illustrēs ui-
ros, quos diuersis temporibus illo sublimauit honore, quem
certe in magnum & insigne reputabat beneficium. Vnde &
in ordine dignitatum (quarum permulta genera in sua Rep-
more præscorum imperatorum habuit) Quartum præfecturæ
urbanæ locum deputauit. Primum uero locum obtinebat Cō-
sulatus, secundum Patritatus, Tertium præfectura Prætorij.

Gg Tantum

Libertas
uerborum in
spectaculis.

Studium li-
terarum Ro-
mæ sub
The. uiguit.

ab
reputat

Præfectura
urbis Quar-
ta in ordine
dignitatum.

Tantum itaq; & honoris & studij Romanæ impendit urbi
exornande, ut multo plus in eam contulerit q̄ plarig fecerūt
Imperatores antiqui, qui se Patres Patriæ dici gaudebāt.

Instauratio
Cloacarum
Romæ.

Plinius lib.
6. c. 15.

Ipsæ ueteres instaurauit Cloacas. De quibus ita scripsit ad
Argolicum urbis præfectum, Videas illic fluuios, quasi mons-
tibus concavis clausos, per ingentia signa decurrere. Videas
structis nauibus per aquas rapidas non minima sollicitudine
nauigari, ne præcipitato torrenti marina possint naufragia susti-
nere. Hinc Roma (inquit) singularis, quanta in te sit potest
colligi magnitudo. Quæ n. urbium audeat tuis culminibus
contendere, quando nec ima tua possunt similitudinem re-
perire. De quibus & Plinius admiratus est. Cloacas (inquit)
operum omnium dictu maximum, suffossis montibus, atq;
urbe pensili, subterq; nauigata. Id M. Agrippa fecit in ædili-
tate, post Consulatum, per meatus corruatis Septem annis
bus, cursu præcipiti torrentium modo, rapere atq; auferre om-
nia coactis. Amplitudinem cauis eam fuisse proditur, ut ue-
hem fenilarge onustam transmitteret. Hæc Plinius.

Aquæ du-
ctuum repa-
ratio.

Qui & de Aquæ ductibus ibidem ualde miranda refert,
De quorum sane reparatione maxime, sollicitus fuit Rex
Thodericus, sicut ex ea conijcere licet Epistola, quam de his
ad senatum scripsit, cuius hoc est initium, Quamuis uniuersa
se Reipub. nostre infatigabilem curam desideremus impen-
dere, & Deo fauente, ad statū pristinum studeamus cuncta
reuocare, tamen Romanæ ciuitatis sollicitiora nos augmē-
ta constringunt, ubi quicquid decoris impenditur, generali-
bus gaudijs exhibetur. Et adhuc clarius de illis differit in for-
mula Comitium formarum urbis (Aquæ ductus n. formas
uocat) quibus peculiarem deputauit Magistratū. Ad quem
scribens sic ait, Quamuis Romulæ fabricæ, collatæ sibi, uix
possint præcipuæ reperiri, Quia totū admiratione noscitur
exquisitum, quod ibi cernitur esse fundatū, Tamen interesse
arbitramur

Comitia
formarum.

arbitramur

arbitramur, quod utilitas necessaria gratificat, & quod pul-
chritudinis tantum causa comendat. Traiani forum uel sub
assiduitate uidere miraculum est. Capitolia celsa conscendere,
hoc est humana ingenia superata uidisse. Sed nunquid per
ea uiuitur, aut corporis salus aliqua inde delectatione recrea-
tur? In formis autem Romanis utrumque praeceptum est, ut fa-
brica sit mirabilis, & aquarum salubritas singularis.

Non solum autem suis impensis reperari fecit, muros, fa-
bricas, Cloacas & Aquaeductus, uerum etiam aliunde con-
duxit ingeniosos artifices, qui in aridis locis probe nossent
puteos eltodere & aquarum uenas inuenire. Quemadmo-
dum scripsit ad Apronianum, Comitem Priuatarum. Magis
nitundinis (inquit) uestrae relatione comperimus, Aquilegium
Romam uenisse de partibus Africanis, ubi ars ipsa pro lo-
corum siccitate magno studio semper excolitur, qui aridis lo-
cis aquas possit dare uernatiles, ut beneficio suo habitari faci-
at loca, nimia sterilitate siccata. Hoc nobis fuisse gratum cog-
nosce. Nam quamuis Romana ciuitas aquis abundet irriguis,
sitque fontibus gaudens, & formarum inundatione ditissima,
reperiuntur tamen plurima suburbana, quae hanc uideantur
desyderare peritiam. Habeatur ergo & iste inter reliquarum
artium magistras, nequid desyderabile putetur fuisse, quod
sub nobis non potuerit Romana ciuitas continere.

Triticum praeterea aliunde Romam aduehi curauit, ut po-
pulo Ro. nihil sub eo deesset. Sic n. scripsit ad Luirum Comi-
tem. Cum pro incerti temporis euentu Romanas aedes ino-
pia facie castigata pulsaret, & quamuis rara, tamen tam pul-
chrae ciuitati uideretur esse foedissima, aequum iudicauimus,
Hispaniae Triticeas illi copias exhibere, ut antiquum uectigal
sub nobis foelicior Roma reciperet.

Constituit itaque praefectum annonae, ad quem scribens
ait. Tui studij est, ut sacratissimae urbi praeparetur annona,
Gg ij ubiq

Aquilegia
seu aquilex
qui aquas
colligit.

Annonae
procuratio
pro Rom.
popu.

Praefectus
Annonae.

ubiq; redundet panis copia, & tam magnus populus tanq̄
una mensa fatietur, per officinas pistorum cibosq; discurrens,
pensum & mundiciam panis exigis, nec uile iudicas esse, un-
de te possit Roma laudare, merito, quando gloria singularis
est, illius ciuitatis affectus. Et ne quod agis, aliquid putetur
extremum, carpentum præfecti urbis mixta glorificatione
cōscendis. Tu illi in spectaculis coniunctissimus inueniris, ut
plebs, quam industria tua faciat, in sui reuerentiam te honora-
tum esse cognoscat. In fraudulentos igitur distringe, panis
pondera æquus examinatore intēde, sollicitius auro pēsetur,
unde à Quiritibus uiuitur, quia gratior nobis est lætitia lauē-
tis populi Romani, quā copia præciosissimi metalli. Intuere
certe quod loquimur. Quid habes melius quod optes, quam
illius populi gratiam quærere, quā nos etiā cōstat optare?

Officium
præfecti ui-
gilum.

Constituit in super uigiles urbis Romæ (sicut et Rauēnæ)
quibus dedit præfectum, de cuius officio ita decreuit. Quā-
uis nomen tuū ad ciuitatis te uigilias debeat excitare, ut pos-
sis implere quod diceris, tamen prudentiæ nostræ solita cau-
tela non desinit, nisi eos, quos ad agendum deligimus,
ad parendū quoq; suauiter inuitemus. Quid est tibi pulchri-
us, quā in illa urbe operam nauanter impendere, diligentia
tuæ ubi tales testes uidentur assistere? Cautela quidem tua
mox ut adhibita fuerit, per patritiorum & Consulū ora dis-
scurrit. Custos Romanæ ciuitatis diceris, quando eam ab in-
testino hoste defendis. Quapropter circa fures sollicitus esto.
Eris securitas soporantium, munimē domorum, tutela clau-
strorum, disculfor obscurus, arbiter silentiosus, cui fallere
insidiantes fas est & decipere gloria, Actus tuus uenatio no-
cturna est.

Tribunus
uoluptatū.

Instituit item Tribunum uoluptatum, qui scænicis et in-
honestis præesset personis, ne illarum turpitudine nimium re-
laxaret aut infamaret morum disciplinam. Ait ergo Rex ad
illum

illum Tribunal. Quamuis artes ludricæ honestis moribus
sint remota, & Histrionum uita uaga, uideatur efferi posse
licentiã, tamen moderatrix prouidet Antiquitas, ut in totis
non effluerent, cū et ipsæ iudicem sustinerent. Administran-
da est n. sub quadam disciplina exhibitio uoluptatum. Cum
fama diminutis salua tua opinione uersare. Castitatem dili-
ge, cui subiacent prostituta, ut magna laude dicatur, uirtuti-
bus studuit, qui uoluptatibus miscebatur. Optamus n. ut
per ludicrã administrationē ad seriã peruenias dignitatē.

Deniq; de statu aeneis & marmoreis conseruandis in ur-
be illeis, tantam adhibuit operam, ut comitem eius rei gratia
Romæ constituerit, cuius dignitas dicebatur Comitua Ro-
mana. Ad quem sane sic scripsit. Si clausis domibus ac mu-
nitis insidiari solet nequissimū uotum, quanto magis in Ro-
ciuitate uidetur illici, qui in plateis præciosum reperit quod
possit auferri? Nam quidã populus copiosissimus statuarū,
greges etiam abundantissimi equorum, tali sunt cautela ser-
uandi, quali & cura uidentur affixi. Vbi si esset humanis res-
bus ulla consideratio, Romanã pulchritudinem, nō uigiliã,
sed sola deberet reuerentia custodire. Ibi sunt exposita, quæ
facere potuerūt diuitiã generales & labor mundi. Quē inter
ista deceat esse negligentem? Quis in causa tali patitur esse
uenalis, quando grauissimum damnū potest fieri in pulchri-
tudine singulari? Qua dere perindictionem istam, Comi-
tiua Romanæ cū priuilegijs & iustis cōmodis suis tibi cō-
cedimus dignitatem, ut fidei studio, magnoq; nisu, quæras
improbas manus, & insidiantes aut priuatorum fortunis aut
mœnibus, ad tuum facias uenire iudicium, & rei ueritate di-
scussa, congruam subeant de legibus ultionem.

De his etiã ad præfectum urbis nō nihil scripsit, Roma-
næ (inquit) fabricæ decus, peritū conuenit habere custodē,
ut illa mirabilis sylvæ moeniū, diligētia subueniēte seruetur,

Gg ij & moderna

Comes. stat
tuarum gra
tia constitu
tus.

Architect.
pro fabricis
& statuis
Rom.

& moderna facies operis affabris dispositionibus construetur. Hoc n. studio largitas nostra concedit, ut & facta ueterum exclusis defectibus innouemus, & noua uetustatis gloria uestiamus. Proinde illustris Magnitudo tua Romanis arcibus ab ista indictione datum Architectum esse cognoscat. Et quia iustis comodis studia constat artium nutrienda, ad eum uolumus pertinere, quicquid decessores eius constat rationabiliter consecutos. Videbit profecto meliora quam legit, pulchriora quam cogitare potuit, statuas illas, auctorum suorum scilicet adhuc signa retinentes, Has primum Tusci in Italia inuenisse referuntur. Quas amplexa posteritas, pene parem populum urbi dedit, quam natura procreauit. Nunc igitur potest esse ueridicum, si uniuersa Roma dicatur esse miraculum.

DE GRATIA ET HONORIFICENTIA Theoderici Regis erga senatum Ro. Cap. VIII.

Quam honorifice tractauerit Senatores Ro. rex iste, nemo explicatius aut certius referre potest quam retulit ipsemet per diuersa rescripta sua, quae ubique grauitatem & honestatem, non leues blanditias aut subdolas palpationes, praefereunt. Etenim in primo Cassiodori Epistolarum libro hisce uerbis senatum scripsit.

Querela plebis contra Senatores.

Animum nostrum, patres conscripti, Reipub. curis caesentem, & diuersarum gentium consilia perferentem, pulsauit sepius querela populorum, orta quidem ex causis leuibus, sed graues eructauit excessus. Deplorat n. pro spectaculorum uoluptate, ad discriminis se ultima peruenisse, ut legum ratione calcata, desperate persequeretur innoxios seruilis furor armatus. Et quod illis humanitas nostra laetitia causa praestitit, in tristitiam audacia plectenda conuertit. Quod nos Clemetiae nostrae solita prouisione comprimimus, ne paulatim *finendo*